

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

زمان چاپ: ۱۴۰۲/۰۴/۲۰

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

آشنایی با انواع آینه‌ها علوم پایه سوم دبستان با رویکرد درس پژوهی

مریم حقیقی بروجنی^۱، عاطفه نصیری بروجنی^۲

۱- لیسانس آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان، پردیس شهید باهنر شهرکرد

۲- لیسانس آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان، پردیس شهید باهنر شهرکرد

mhaghighy۲۴@gmail.com

چکیده

آدمی از آغاز بر آن بوده است که تاریکی‌های جهان را به نور آگاهی و دانش و اندیشه روشن نماید تا بتواند به افق‌های دورتر دانایی و دانش اوج بگیرد. در این میان اشتغال به نشر و پژوهش در علوم موهبتی است ایزدی که معلمان را به مراتب عالی الهی می‌رساند. و باری گران و مسئولیتی عظیم را بردوش این جماعت قرار می‌دهد. جستار پیش رو، حاصل این عشق و احساس وظیفه توأمان است. درس پژوهی برگردان واژه ژاپنی *jugyokenkyu* بمعنی مطالعه یا پژوهش تشکیل شده است. *kenkyu* بمعنی درس و *jugyo* بمعنای مطالعه یا پژوهش است. معادل انگلیسی درس پژوهی *Lesson study* است. درس پژوهی به زبان ساده مطالعه و پژوهش جمعی پیرامون عمل تدریس است. بعنوان یک معلم حرفه‌ای بیا و در روش تدریس خود تأمل کن! حتماً روش بهتری برای تدریس وجود دارد. اما این بار نه به تنهایی، بلکه با یک گروه از معلمان هم رشته، روش خود را مورد مطالعه و آزمون قرار دهید، با هم با نقد شرایط موجود و در جهت نیل به وضع موجود طرح مساله نمایید، در جهت شناخت بهترین روش ممکن پژوهش کنید، نتایج پژوهش را در کلاس درس و بصورت طبیعی بیازمایید، نتیجه آزمایش را نقد کنید، طرح را اصلاح و دوباره در یک کلاس دیگر آن را اجرا نمایید، نتایج پژوهش خود را منتشر و در اختیار دیگران قرار دهید. به این ترتیب شما گام در مسیر درس پژوهی نهاده‌اید روشی که پایه توسعه مستمر حرفه‌ای شماست و شما را در مسیر یک معلم حرفه‌ای و فکور به حرکت وا می‌دارد! در این درس پژوهی سعی بر این است که دانش آموزان به طور کامل با مفاهیم کامل درس آشنا گردند و مشکلات و معایب تدریس در این باره برطرف گردد.

کلمات کلیدی: علوم سوم ابتدایی، آینه‌ها، دبستان، درس پژوهی

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

مقدمه:

همانطور که می دانیم درس پژوهی شکل اولیه‌ای از توسعه حرفه‌ای معلمان می باشد که هدف عمده آن بهبود مستمر تدریس می باشد به گونه‌ای که دانش آموزان بتوانند مطالب را به شیوه مؤثرتری بیاموزند. گروه درس پژوه تلاش می کند طرح درس خود را نقد و بررسی و به شیوه بهینه اصلاح نماید. طرح درس مشارکتی رمز موفقیت معلمان می باشد. برای معلم درس پژوه تمام کردن کتاب مهم نیست، یادگیری و فهمیدن دانش آموزان مهم است. درس پژوهی به معلمان یاد می دهد که در کلاس صرفاً یاددهنده نباشند بلکه یادگیرنده نیز باشند. ملاک سنجش در موفقیت درس پژوهی یادگیری معلمان است نه تولید یک درس. تهیه طرح درس بهتر نتیجه جانبی و ثانوی فرآیند است. اما نه هدف اولیه آن.

منطق درس پژوهی ساده است اگر می خواهید آموزش را بهبود بخشید، اثر بخش ترین جا برای چنین کاری، کلاس درس است. اگر شما این کار را با درس ها شروع کنید، مسئله چگونگی کاربرد نتایج تحقیق در کلاس درس ناپدید می شود. در اینجا بهبود کلاس درس در درجه اول اهمیت است. درس پژوهی یکی از راههای ارتقا و دستیابی به شیوه‌های نوین تدریس و کنار گذاشتن شیوه‌ها و روشهای سنتی است. معلمین مقطع ابتدایی چند سالی است که تلاش می کنند تا بلکه بتوانند با شرکت در جشنواره الگوهای نوین تدریس خدمتی در این راستا به نظام تعلم و تربیت کشور به عنوان مهمترین رکن آینده ساز کشور کمکی کرده باشند.

ما در قسمت مبانی علمی و نظری به سه مبحث پرداخته ایم: اول، طراحی منظم آموزشی یا همان طرح درس، دوم؛ روش های تدریس، سوم؛ هدف های سه گانه تعلیم و تربیت.

بیان مسئله

پژوهش حاضر به صورت کیفی از نوع درس پژوهی در مدرسه الزهرا فرادنبه شهرستان بروجن اجرا شده است. این درس پژوهشی به صورت گروهی و با مشارکت ۳ نفر از همکاران فرهنگی با موضوع مذکور به اجرا درآمد.

از آن جا که مسأله آموزش کودکان در پایه های ابتدایی نیازمند استفاده از شیوه های متفاوتی می شود و هم چنین و محتوای درسی از مجموعه ای از مهارت ها (مشاهده کردن، پیش بینی کردن، بررسی فرضیه و ...) و معلومات سازماندهی می شود که در نهایت کودکان را به بروز کنش عقلانی معطوف به نتایج مشهود و فهم عمیق دانش ها و ارزش ها سوق می دهد. لذا چالش های پیش روی گروه در این حوزه این بود که ما چگونه می توانیم در تدریس دروس مرتبط به صورت مؤثر عمل کرده و اهمیت درس را به صورتی شایسته به دانش آموزان بفهمانیم. پس از اجرای طرح درس اولیه (سناریو) و بازبینی آن، نهایتاً سناریو در کلاس تدریس و توسط اعضای گروه به مشاهده و نقد و تحلیل گذاشته شد.

درس پژوهی به زبان ساده مطالعه و پژوهش جمعی پیرامون عمل تدریس است. بعنوان یک معلم حرفه ای بیا و در روش تدریس خود تأمل کن! حتماً روش بهتری برای تدریس وجود دارد.

اما این بار نه به تنهایی، بلکه با یک گروه از معلمان هم رشته، روش خود را مورد مطالعه و آزمون قرار دهید، با هم با نقد شرایط موجود و در جهت نیل به وضع موجود طرح مساله نمایید، در جهت شناخت بهترین روش ممکن پژوهش کنید، نتایج پژوهش

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

را در کلاس درس و بصورت طبیعی بیازمایید، نتیجه آزمایش را نقد کنید، طرح را اصلاح و دوباره در یک کلاس دیگر آن را اجرا نمایید، نتایج پژوهش خود را منتشر و در اختیار دیگران قرار دهید. به این ترتیب شما گام در مسیر درس پژوهی نهاده‌اید روشی که پایه توسعه مستمر حرفه‌ای شماست و شما را در مسیر یک معلم حرفه‌ای و فکور به حرکت وامی‌دارد!

درس پژوهی یکی از اقدامات جالب و خاص در سطح آموزش و پرورش است. با توجه به دشواری‌های و مشکلاتی که در سر راه تدریس و آموزش وجود دارد همکاری و مشارکت همه همکاران و استفاده از اندیشه‌های همدیگر یکی از بهترین اقدامات صورت گرفته در سطح مدارس می‌باشد.

با توجه به نقش درس پژوهی و بهبود درس، همه همکاران تصمیم گرفتیم که درباره تغییرات شیمیایی و فیزیکی که مسئله مهمی اتلاق می‌شود با هم به پژوهش بپردازیم و همت کردیم تا روش‌های بهتری برای کار با دانش‌آموزان به دست آوریم. درس پژوهی فرایندی است پژوهشی که بر چرخه یادگیری گروهی - کیفی - مشارکتی - مداوم - عمل بازناندیشی و بازبینی یافته‌ها استوار است. در درس پژوهی کار با مسئله شروع می‌شود. اگر می‌خواهید آموزش را بهبود بخشید اثر بخش‌ترین جا برای این کار کلاس درس است و بهبود در کلاس درس در درجه اول اهمیت است. درس پژوهی شکل اولیه‌ای از توسعه حرفه‌ای معلمان می‌باشد که هدف عمده آن بهبود مستمر تدریس می‌باشد به گونه‌ای که دانش‌آموزان بتوانند مطالب را به شیوه مؤثرتری بیاموزند. گروه درس پژوهی تلاش می‌کند طرح درس خود را نقد و بررسی و به شیوه بهینه اصلاح نماید. طرح درس مشارکتی رمز موفقیت معلمان می‌باشد. برای معلم درس پژوهی تمام کردن کتاب مهم نیست، یادگیری و فهمیدن دانش‌آموزان مهم است. درس پژوهی به معلمان یاد می‌دهد که در کلاس صرفاً یاددهنده نباشند بلکه یادگیرنده نیز باشند.

ملاک سنجش در موفقیت درس پژوهی یادگیری معلمان است نه تولید یک درس. تهیه طرح درس بهتر نتیجه جانبی و ثانوی فرآیند است. اما نه هدف اولیه آن.

منطق درس پژوهی ساده است اگر می‌خواهید آموزش را بهبود بخشید، اثر بخش‌ترین جا برای چنین کاری، کلاس درس است. اگر شما این کار را با درس‌ها شروع کنید، مسئله چگونگی کاربرد نتایج تحقیق در کلاس درس ناپدید می‌شود. در اینجا بهبود کلاس درس در درجه اول اهمیت است.

تبیین ضرورت و اهمیت موضوع:

بررسی ویژگی‌های نظام آموزش و پرورش کشورهای مختلف نشان می‌دهد که آموزش دوره ابتدایی در اغلب آنها از اهمیت خاص برخوردار است و مهم‌ترین مقطع تحصیلی به شمار می‌رود به همین دلیل در قانون اساسی و قوانین آموزشی همگانی که شامل آموزش و پرورش دوره ابتدایی نیز هست، حق برخورداری همه کودکان برای پرورش کامل استعدادهایشان در اغلب ممالک شناخته شده است امروزه ضرورت و نقش دوره آموزش و پرورش را فقط در توسعه مهارت‌ها و قابلیت‌ها شناختی به طور عام و آموزش و آماده کردن کودکان برای ورود به مدارج تحصیلی بالاتر خلاصه نمی‌کنند بلکه آن را به طور خاص عامل و اساس هرگونه تحول آغازین در عرصه رشد و توسعه اجتماعی فرهنگی و اقتصادی می‌دانند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

منطق درس پژوهی ساده است اگر می‌خواهید آموزش را بهبود بخشید، اثر بخش‌ترین جا برای چنین کاری، کلاس درس است. اگر شما این کار را با درس‌ها شروع کنید، مسئله چگونگی کاربرد نتایج تحقیق در کلاس درس ناپدید می‌شود. در اینجا بهبود کلاس درس در درجه اول اهمیت است.

یک دوره درس پژوهی

- ۱- انتخاب یک موضوع
- ۲- برنامه ریزی برای تدریس درس
- ۳- تدریس در جمع عمومی فراگیران
- ۴- گزارش دهی مستند
- ۵- بازاندیشی و تجدید نظر براساس تفکر گروه
- ۶- تدریس درس تجدید نظر شده
- ۷- مجدداً گزارش دهی مستند
- ۸- ارائه گزارش پایانی

برنامه ریزی درس پژوهشی:

آشنایی کامل دانش آموزان با مفهوم کامل درس و برطرف شدن اشکالات

اهداف کلی:

آشنایی کامل دانش آموزان با مفهوم درس و ایجاد تفکر و خلاقیت در فرایند یاد دهی - یادگیری

هدف درس پژوهی:

- ۱- ایجاد تفکر در دانش آموزان
- ۲- پرورش قوه تخیل در دانش آموزان
- ۳- تثبیت یادگیری با کمک تقویت تفکر

حیطه عاطفی:

- ۱- بالا بردن قوه تفکر در دانش آموزان
- ۲- ایجاد علاقه در دانش آموزان برای شرکت در کار گروهی
- ۳- ایجاد نگرش مثبت در فراگیران و تاکید بر خواندن و یادگیری

این درس به روش پرسش و پاسخ و روش نوین بارش مغزی انجام گرفت که با توجه به استفاده از تجربیات ساده و شخصی و روزمره دانش آموزان و بیان آن‌ها به روش‌های مختلف و استفاده معلم از بیانات و ایده‌های دانش آموزان و بازخورد آن توسط دانش آموزان، به خوبی توانست معلم را به اهداف تعیین شده، برساند.

ویژگی‌های طرح درس (سناریو)

- توجه ویژه به تفاوت‌های فردی در بین دانش آموزان
- اهمیت نحوه رفتار معلم با دانش آموز
- ایجاد جو دوستانه جهت جلوگیری از خستگی دانش آموزان
- استفاده بهینه از حداقل امکانات
- توجه به دانش آموزان ویژه و کم حرف.
- استفاده از تجربیات نو و به روز و در دسترس دانش آموزان جهت تدریس.
- مشارکت کلیه دانش آموزان در امر تدریس.
- تقویت هوش بینایی، شنوایی و گویایی در دانش آموزان با طرح پرسش‌های گوناگون

زمان بندی نحوه اجرا

سلام و احوالپرسی و حضور و غیاب و توجه به حالات روحی و روانی دانش آموزان و آماده کردن جو کلاس برای شروع درس و بررسی تکالیف (۳ دقیقه)

ارزشیابی تشخیصی: (۳ دقیقه)

چالش‌های فرا روی گروه و راهکارهای گروه برای مقابله با آنها

❖ مشکلات در آموزش دانش آموزان دیر آموز

❖ کمبود وسایل کمک آموزشی

❖ نبودن زمان کافی برای بررسی موضوع

ارزشیابی تدریس:

اولین جلسه جهت انجام درس پژوهی در تاریخ ۱۴۰۱ / ۰۸ / ۵ برگزار شد. در این جلسه اعضای گروه درس پژوهی و پایه مورد تدریس انتخاب شدند. با توافق همکاران درس و پایه مورد نظر به عنوان مجری درس پژوهی انتخاب شد. با توجه به اینکه اعضای

گروه درس پژوهی آموزشگاه ۳ نفر هستند وظایف به صورت زیر انجام شد.

مجری (مدرس): مریم حقیقی بروجنی

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

در این جلسه چالش مورد نظر در نظر گرفته شد. قرار شد با هم فکری همکاران راهکارهای مناسبی جهت تقویت دانش آموزان ارائه شود. پس جلسه عنوان درس پژوهی روی چند برگه تایپ شده و در قسمت‌های مختلف مدرسه در معرض دید دانش آموزان نصب شد.

طرح درس

موضوع: آینه‌ها و کاربرد آن پایه: سوم ابتدایی تعداد: ۱۲ نفر زمان: ۲۵ دقیقه

هدف کلی: آشنایی با انواع آینه‌ها و کاربرد آنها

اهداف جزئی:

- ۱- انواع آینه‌ها را نام ببرید.
- دانش‌تنی‌ها ← ۲- پس از تشکیل تصویر در آینه‌ها مشاهدت‌ش را توضیح دهید.
- ۳- کاربرد هر یک از این آینه‌ها را در زندگی روز مره شرح دهید.
- ۱- آینه‌ها رابا علاقه مشاهده می‌کند و در پاسخ به سؤالات کنجکاو است.
- نگرش ← ۲- در نگهداری آینه‌ها در مصارف بعدی دقت لازم را دارد.
- ۳- در هنگام عملیات بسیار فعال و مشتاقانه عمل می‌کند.
- ۱- با آینه‌های مختلف تصویر را تشکیل داده و دقیق مشاهده می‌کند و با یکدیگر مقایسه می‌کند.
- مهارت ← ۲- در باره کاربرد هر یک از آینه‌ها در زندگی روزمره با اعضای گروه بحث می‌کند و مثال می‌زند و اطلاعات لازم را جمع‌آوری می‌کند.
- ۴- در هنگام آزمایش و در امر مشاهده و لمس کردن دقیق عمل می‌کند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

روش تدریس: مکاشفه‌ای - گروهی - مشاهده‌ای

وسایل مورد نیاز: آینه‌های تخت- فرورفته- برآمده- برگه فعالیت- کتاب درسی- خودکار

سلام واحوالپرسی- حضور و غیاب- - دقت در رفتار دانش آموزان

ارزشیابی تشخیصی: بچه‌ها تمام شما آینه‌ها را خوب دیده‌اید و لمس کرده‌اید سعی کنید به سوالی که مطرح می‌کنم فکر کنید و پاسخ دهید. چه زمانی از آینه‌ها استفاده می‌کنید؟

دانش آموزان: پس از کمی فکر کردن پاسخ می‌دهند، زمانی را که نمی‌توانیم چیزی را به طور مستقیم ببینیم از آینه استفاده می‌کنیم. مثل دیدن خودمان- داخل ماشین وقتی نشسته‌ایم پشت سر خود را با آینه می‌بینیم.

ایجاد انگیزه: آینه‌هایی که از قبل تهیه کردیم روی میز قرار می‌دهیم و با سوالی در ارزشیابی مطرح کرده‌ایم ایجاد انگیزه جهت ارائه درس جدید ایجاد می‌شود.

گام اول: بچه‌ها را به سه گروه چهار نفره تقسیم می‌کنیم و به آنها از هر نوع آینه به تعداد نیاز می‌دهیم و یک برگه فعالیت نیز در اختیار آنها قرار می‌دهیم. (زمان: ۷ دقیقه)

معلم: بچه‌ها خوب روی میز خود را نگاه کنید لطف کنید برگه فعالیت را در اختیار یک نفر از گروه قرار دهید و به آینه‌ها خوب توجه کنید، لمس کنید و با دقت مشاهدات خود را در برگه فعالیت یادداشت کنید.

گام دوم: معلم، بچه‌ها وقت تمام شده است لطف کنید سکوت را رعایت کنید و از هر گروه یک نفر برگه فعالیت را بردارد و در پای تخته مشاهدات خود را یادداشت کند. (زمان: ۵ دقیقه)

بچه‌ها: هر گروه یک نفر مشاهدات و نتیجه گیری گروه را پای تخته یا دداشت می‌کند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

گزارش‌ها: دانش آموزان آینه‌ها را از نظر شکل ظاهر آنها را به سه دسته تقسیم بندی کرده‌اند.

۱- آینه‌های تخت ۲- آینه‌های فرورفته ۳- آینه‌های برآمده

گام سوم: معلم: بسیار عالی حالا بچه‌ها به گروه‌ها برگردید و دوباره سعی کنید این دفعه تصویر خود یا دوستانتان را در آینه مشاهده کنید و در برگه فعالیت یادداشت کنید.

دانش آموزان: دوباره بچه‌ها مشغول مشاهده و آزمایش می‌شوند و مشاهدات را این گونه ثبت می‌کنند.

گروه اول تا گروه سوم ← آینه‌های صاف (تخت) تصویر را به همان اندازه واقعی که است نشان می‌دهند.

آینه‌های فرو رفته: اگر جسم نزدیک باشد تصویر بزرگتر از جسم و مستقیم.

آینه‌های برآمده: تصویر دورتر از اندازه واقعی دیده می‌شود.

معلم: آفرین بچه‌ها شما درست حدس زده‌اید پس کتاب‌ها را باز کنیم و ببینیم این آینه‌ها کجا مورد استفاده قرار می‌گیرند.

گام چهارم ← باز گشت به کتاب

متن درس توسط یکی از بچه‌ها خوانده می‌شود و توسط معلم توضیح داده می‌شود و به سوالاتی که مطرح شده در باره مصارف آینه‌ها با پاسخ‌هایی که دانش آموزان می‌دهند کامل می‌کنیم.

آینه‌های تخت ← در منازل و آرایشگاه‌ها

آینه‌های برآمده ← در ماشین

آینه‌های فرورفته ← در دندان پزشکی‌ها

گام پنجم ← جمع بندی مطالب، ارزشیابی تکمیلی ←

پرسش‌های سوالاتی از قبیل ← ۱- انواع آینه‌ها را نام ببرید ۲- نحوه تشکیل تصویر در آینه‌ها را نام ببرید.

۳- نحوه کاربرد آینه‌ها در مکانهای مختلف توضیح دهید و .... اگر پاسخ‌ها نادرست بود دوباره توضیح داده می‌شود تا از یادگیری مطالب درسی مطمئن شویم.

تعیین تکلیف ←

بچه‌ها حالا که با انواع آینه‌ها آشنا شدید تحقیق کنید این نوع آینه‌ها بجز مواردی که در بالا گفته شد کاربرد دارد.

منظور ← سر پیچ جاده‌ها- در چراغ اتومبیل- شب خوابها و....

تکمیل چک لیست:

اهداف رفتاری	گروه ۱	گروه ۲	گروه ۳
۱- انواع آینه‌ها را نام ببرید؟			
۲- نحوه تشکیل تصویر در هر آینه را توضیح دهید؟			
۳- کاربرد آینه‌ها در زندگی روزمره را بنویسید؟			
۴- آینه‌های فرورفته را در جاهای دیگر نحوه استفاده را مثل بزیند؟			
نمره			

تدریس اول:

- ۱- گروه بندی دانش آموزان
- ۲- سلام و احوال پرسی و حضور و غیاب
- ۳- ایجاد انگیزه
- ۴- توضیح راجع به مناسبت‌های اخیر
- ۵- بررسی تکالیف دانش آموزان
- ۶- ارزشیابی از قبل

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

*گزارش دهی مستند

آموزگاران طی یک نشست به نقد کار مشترک خود پرداختند.

در این جلسه معمولاً به معلمی که درس را آموزش داده شد، اجازه داده شد اول از همه صحبت کند و نظر خود را درباره چگونگی اجرای درس و مسائل عمده آن اظهار نظر نماید سپس آموزگاران دیگر گروه معمولاً از دیدگاه انتقادی درباره قسمت‌هایی از تدریس که به نظر آن‌ها مشکل داشته است، صحبت نمودند.

*بازاندیشی و تجدید نظر براساس تفکر گروه

آموزگاران گروه درس پژوهی با توجه به مشاهدات و بازخوردهای فراگیران در طرح درس تجدید نظر نمودند. آنان تعدادی از مواد آموزشی، فعالیت‌ها، سؤال‌ها و مسائل مطرح شده یا همه این موارد را تغییر دادند. تاکید آن‌ها اغلب بر تغییر مواردی بود که در جریان کلاس درس شواهد دقیقی مبنی بر ضرورت تغییر آنها یافت.

جلسه دوم درس پژوهی

در این جلسه تمام مراحل کامل صورت گرفت و همه دانش آموزان تدریس را باهم انجام دادند و هیچ گونه کم و کسری برای تدریس نبود.

تعیین امکانات مورد نیاز

- با توجه به این که این درس یک درس مهم می‌باشد و همچنین تفاوت‌های فردی که در کلاس وجود دارد در مدت زمان محدود و عدم یادگیری دانش آموزان و رساندن دانش آموزان به اهداف مورد نظر
- ابزارهای لازم جهت نقد و بررسی انجام گرفته
- برای تدریس هماهنگی‌های لازم انجام گرفت
- برای فیلمبرداری از صحنه تدریس دوربین فیلمبرداری فراهم گردید.
- تدریس با حضور همکاران محترم رئیس گروه و دبیر گروه و... توسط مجری گروه انجام پذیرفت و پس از مشاهده از طریق فیلمبرداری از مراحل تدریس و بررسی مجدد و بادداشت برداری در حین تدریس از فعالیت‌های یادگیری و یاددهی و کنش‌های متقابل بین معلم و دانش آموز پرداخته شد و در پایان نقاط ضعف و قوت به بحث گذاشته شد.

ارزشیابی تدریس:

در مرحله اول تدریس خیلی راهکارهای آموزشی و محیط مناسب بود و همچنین فراگیران پر از جنب و جوش و شادی بودند و در آموزش درس همکاری می‌نمودند ولی یکسره مشکلات خاص وجود داشت که می‌بایست برطرف شود کم بودن زمان آماده سازی برای درس جدید.

محاسن تدریس: اول و دوم که توسط منتقد درس تجزیه و تحلیل شد:

- ۱- نحوه برخورد معلم با فراگیران بسیار خوب بود.
- ۲- استفاده صحیح از وسایل کمک آموزشی
- ۳- کلاس پر از جنب و جوش بود سؤال و جواب بین دانش آموزان و معلم و فراگیران وجود داشت
- ۴- استفاده از دانش آموزان خیلی زرنگ و فراگیران دیر آموز
- ۵- نحوه کلاس داری معلم به نحوه احسن بود.

معایب تدریس:

- ۱- استفاده نکردن از دیتا در کلاس درس
- ۲- اشکالات لفظی توسط مجری صامت و مصوت
- ۳- یادداشت نکردن تاریخ -موضوع و... روی تابلو

چالش‌های فرا روی گروه و راهکارهای گروه برای مقابله با آنها

- ❖ مشکلات در آموزش دانش آموزان دیر آموز
- ❖ کمبود وسایل کمک آموزشی
- ❖ نبودن زمان کافی برای بررسی موضوع

روش تعیین اثربخشی نتایج اجرایی درس پژوهی

قبل از آخرین اجرا یک اجرای دیگر باحضور همکاران محترم داشتیم که دانش آموزان به دلیل وجود دوربین در کلاس و حضور همکاران ناظر به اصلاح مجدد نیاز بود که مجری طرح می‌تواند با سؤالات متفاوت آنها را از جو به وجود آمده خارج کند و کلاس حالت عادی درآورد و جوی شاداب به وجود آورد که پیشنهادهایی که در مرحله اول داده شد در مرحله آخر به اجرا درآمد و به هدف مورد نظر رسیدیم.

ارائه گزارش پایانی

در پایان، درسی که آموزگاران درباره آن بحث کرده‌اند را می‌توان در یک کتابچه جمع آوری و منتشر کرد تا آموزگاران دیگر نیز از آن آگاهی یابند.

نکات کلیدی که گروه درس پژوهی با در ذهن داشته باشد چیست؟

- هدف درس پژوهی، آگاهی از نحوه تفکر دانش آموزان است، نه تهیه یک درس نمایشی.
- نظرات، توصیه‌ها و اندیشه‌ها باید بر هدف‌های تنظیم شده توسط گروه متمرکز باشد، نه بر برنامه یک معلم خاص.
- همه اعضای گروه باید در تهیه درس مشارکت داشته باشند و همه نظرات و ایده‌ها باید محترم شمرده شوند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

• توصیه می‌شود که آموزگاران در فرآیند کار عجله نکنند. آموزگاران اغلب سعی دارند با طرح درسی که در ذهن خود دارند کار را آغاز کنند، نه با هدف‌هایی که باید دنبال شوند.

دیدگاه اعضای شرکت کننده در درس پژوهی پیرامون نقاط قوت و ضعف

بسمه تعالی

جلسه اول درس پژوهی پایه سوم ابتدایی آشنایی با انواع آینه‌ها و کاربرد آنها

در کلاس ..... حضور داشتیم از تدریس ایشان استفاده کردیم. مورد تدریس همراه با دانش آموزان انجام شد. دانش آموزان خیلی خوب همکاری می‌کردند. .... در تدریس خود خیلی مسلط بود خیلی خوب به دانش آموزان می‌فهماندند. نکته‌های خیلی ریز که در تدریس بود به ایشان گفته شد.

جلسه دوم درس پژوهی پایه سوم ابتدایی آشنایی با انواع آینه‌ها و کاربرد آنها

..... تمام مراحل را خیلی خوب نکته به نکته انجام دادند تدریس بسیار خوبی بود استفاده کردیم دانش آموزان خیلی همکاری می‌کردند. ایشان نیز با تلاش و شوق بسیار در کلاس فعالیت داشتند. و در آخر تمرینات لازم را به دانش آموزان دادند.

بسمه تعالی

جلسه اول درس پژوهی پایه سوم ابتدایی آشنایی با انواع آینه و کاربرد آنها

اینجانب ..... در جلسه درس پژوهی که توسط ..... انجام شد حضور داشتیم. تدریس به چند روش انجام شد. تدریس خوب بود اصول کلاس داری - نحوه تدریس - ارائه درس - خوب بود. چند نکته لازم نیز به ..... گفته شد که در کلاس گفته نشده بود.

جلسه دوم درس پژوهی پایه سوم ابتدایی آشنایی با انواع آینه‌ها و کاربرد آنها

در این جلسه تمام مراحل کامل صورت گرفت و همه دانش آموزان و ..... تدریس را باهم انجام دادند و هیچ گونه کم و کسری برای تدریس نبود.

بسمه تعالی

جلسه اول درس پژوهی پایه سوم ابتدایی آشنایی با انواع آینه‌ها و کاربرد آنها

اینجانب مریم حقیقی بروجنی در تاریخ ۱۴۰۱/۰۹/۷ در جلسه درس پژوهی شرکت داشتیم. تدریس را شروع کردم با ورود به کلاس و حضور و غیاب - پرسش از درس قبل و آمادگی برای درس جدید در این مورد. خیلی خوب بود چند نکته ریز لازم به ذکر بود که انجام شود.

جلسه دوم درس پژوهی پایه سوم ابتدایی آشنایی با انواع آینه‌ها و کاربرد آنها

در تاریخ ۱۴۰۱/۰۹/۱۹ تدریس تمام مراحل به اضافه نکات از قلم افتاده انجام شد و در کل تدریس خیلی خوب بود.

راهبردهای یاد دهی - یادگیری

راهبرد فعالیت محور

۱. این طرح با استفاده از فعالیت محله محور استفاده شده است.

ابزار و امکانات مورد نیاز گروه

مواد و وسایل لازم: گچ سفید و رنگی - ماکت مربوط به درس - کتاب

چند تصویر مربوط به درس

چالش‌های فرا روی گروه:

عدم درک مشابه دانش آموزان از یک موضوع ابزارهای لازم جهت نقد و بررسی تدریس انجام گرفته با توجه به تئوریک بودن

مبحث، ابزارهای در دسترس و منابع موجود از جمله موارد ذیل می‌باشد:

- برای انجام تدریس، هماهنگی‌های لازم با مدیر محترم انجام گرفت.

- برای فیلم برداری از صحنه تدریس دوربین فیلم برداری توسط یکی از اعضا فراهم گردید. - تدریس با حضور یکی از

همکاران (خارج از گروه به عنوان ناظر)، رئیس و دبیر گروه و توسط مجری گروه انجام پذیرفت و پس از مشاهده از طریق

فیلم برداری از مراحل تدریس و بررسی مجدد و یادداشت برداری در حین تدریس از فعالیت‌های یادگیری و یاددهی و

کنش‌های متقابل بین معلم و دانش آموز پرداخته شد و در پایان نکات ضعف و قوت به بوته بحث گذاشته شد.

روش تعیین اثر بخشی نتایج اجرای درس پژوهی:

قبل از آخرین اجرا، دو اجرای دیگر نیز - با حضور میهمانان - داشتیم، به دلیل برخورد معلم با دانش آموزان و دیگری ثابت

ماندن معلم در یک نقطه و عدم حرکت فعال مناسب و متعادل در کلاس، و از طرفی دانش آموزان نیز به دلیل وجود دوربین

در کلاس و حضور همکاران ناظر، لذا نیاز به اصلاح مجدد بود.

مجری طرح اگر چنانچه با دانش آموزان به راحتی برخورد کند و با سؤالات متفاوت، آن‌ها را از جو به وجود آمده خارج کند،

آنگاه به راحتی می‌تواند کلاس را به حالت عادی در آورد و جوی شاداب و جذاب برای آن‌ها به وجود آورد.

• امکانات مورد نیاز گروه:

- همکاران آموزشی که در تدریس به عنوان ناظر حضور داشتند.

- امکاناتی که مدرسه در اختیار ما قرار داد، یک کلاس، دانش آموزان و مدرسه

- امکانات خارج از مدرسه: دوربین فیلم برداری

نتایج حاصله:

پس از انجام مراحل مختلف تدریس و استفاده از روش پرسش و پاسخ و بارش مغزی و مشاهده آن توسط ناظران همکار، و بیان نقاط ضعف مجری توسط اعضا، و بررسی مطالب گفته شده، معلوم گردید که دانش آموزان با استفاده از این روش و البته انس و الفت بین معلم و دانش آموز و ایجاد ارتباط قوی عاطفی، پس از پرسش‌های مختلف هدف دار و بیان نظرات توسط دانش آموز و هدایت نظرات به سمت اهداف از پیش تعیین شده، معلم گاهی توجه دانش آموز را به خود جلب می‌نماید و اهمیت درس را - که تا وقتی هست حتی متوجه وجود آن نمی‌شویم - در پایان نیز تعیین تکلیف منزل که همان ادامه بحث‌ها و گفتگوهای کلاسی می‌باشد، تکمیل کننده اهداف بوده و نتیجه دلخواه به دست می‌آید.

با توجه به اینکه نتیجه این گونه هدف گذاری‌ها می‌بایست در عملکرد روزانه دانش آموز ظهور و بروز پیدا کند

منابع

- ۱- استیبانک و همکاران (۱۳۸۹) درس پژوهی راهنمایی
- ۲- عملی برای مدیران و معلمان (ترجمه رضا ساکی و داریوش مدنی) تهران - حکمت علوی
- ۳- ساکی، رضا (۱۳۸۸) (سواد پژوهشی معلم) تهران دانش آفرین
- ۴- حوریزدا، بهمن (۱۳۸۸) درس پژوهی پژوهش مشارکتی کارکنان تهران - لوح زرین
- ۵- دبیرخانه شورای عالی وزارت آموزش و پرورش (۱۳۸۸) سند تحول راهبردی وزارت آموزش و پرورش.